

หนังสือที่ระลึก

ในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

สภาผู้แทนราษฎร ประจำปี ๒๕๕๕

ณ วัดคฤหบดี

**หนังสือที่ระลึก
ในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔**

ณ วัดคฤหบดี
วันจันทร์ที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

เรื่อง	หนังสือที่ระลึกในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔
ปีที่พิมพ์	ตุลาคม ๒๕๕๔
จำนวนหน้า	๔๘ หน้า
พิมพ์ครั้งที่ ๑	จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม
จัดทำโดย	กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๑-๕ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๒
ข้อมูล	นายสมยศ วงษ์มา
พิมพ์ข้อมูล	นางสาวเสาวลักษณ์ ธนชัยอภิภัทร
ถ่ายภาพ	ภาพวัด : กลุ่มงานสื่อมวลชน
ออกแบบปก	นางสาวทิพย์วิมล อ่อนกลิ่น
ศิลปกรรม	นายมานะ เรืองสอน
พิมพ์ที่	สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คำนำ

กฐินพระราชทาน เป็นกฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐิน ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรการสมาคม มูลนิธิ บริษัทห้างร้านและประชาชนทั่วไป ที่กราบบังคมทูลขอพระราชทานเพื่อนำไปถวายพระสงฆ์จำพรรษา ณ พระอารามหลวงต่าง ๆ ที่พระราชอาณาจักร นอกเหนือจาก ๑๖ วัดสำคัญที่กำหนดไว้แล้ว โดยกฐินมีกำหนดระยะเวลาถวายเพียง ๑ เดือน คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ซึ่งปีนี้เป็นระหว่างวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ตุลาคม ถึงวันพฤหัสบดีที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ระยะเวลาเรียกว่า กฐินกาล คือ ระยะเวลาทอดกฐินหรือ เทศกาลทอดกฐิน

การถวายผ้าพระกฐินพระราชทานนี้ สภาผู้แทนราษฎรได้ปฏิบัติสืบทอดมาเป็นประจำทุกปี สำหรับในปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ สภาผู้แทนราษฎรได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินเพื่อนำไปถวายแด่พระสงฆ์ซึ่งจำพรรษา ณ วัดคฤหบดี แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ในวันจันทร์ที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

ซึ่งการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานครั้งนี้ สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้จัดทำหนังสือที่ระลึกที่มี
เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติวิวัฒนาการ และสาระความรู้เกี่ยว
กับการปกครองท้องถิ่นและบทบาทของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อมอบให้แก่ผู้มาร่วมบำเพ็ญกุศลศาสนกิจ
ในครั้งนี้

อานิสงส์อันเกิดจากการถวายผ้าพระกฐิน
พระราชทาน สภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร ขอโน้มเกล้าฯ ถวายแด่พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ขอจงทรงพระเจริญ
ยิ่งยืนนานและทรงเป็นมิ่งขวัญของพสกนิกรชาวไทย
สืบไป

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ตุลาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

วัดคฤหบดี	๗
อาณาเขต	๗
การเดินทางไปวัดคฤหบดี	๘
ประวัติความเป็นมา	๘
สิ่งสำคัญในวัดคฤหบดี	๑๐
การปกครองท้องถิ่นและบทบาทของ	
กำหนดและผู้ใหญ่บ้าน	๑๖
ความนำ	๑๖
ความหมายของการปกครองท้องถิ่น	๑๗
ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น	๒๒
หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กร	
ปกครองส่วนท้องถิ่น	๒๓
การจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน	
ของไทย	๒๕
๑. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)	
๒. เทศบาล	
๓. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	
๔. กรุงเทพมหานคร (กทม.)	
๕. เมืองพัทยา	

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง ส่วนท้องถิ่น	๓๖
กำนันและผู้ใหญ่บ้าน	๓๗
การเข้าสู่ตำแหน่งของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน	๔๐
อำนาจหน้าที่ของกำนัน	๔๓
อำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน	๔๔
บรรณานุกรม	๔๘

วัดคฤหบดี

อาณาเขต

วัดคฤหบดี เป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิด
สามัญ ตั้งอยู่เลขที่ ๔๘๘ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด
กรุงเทพมหานคร

อาณาเขต ทิศเหนือติดที่ดินธรณีสงฆ์ ทิศใต้
ติดกับลำประโดง ทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา
ทิศตะวันตกติดกับที่ดินธรณีสงฆ์

ลักษณะพื้นที่ตั้งวัด เป็นที่ราบลุ่ม ด้านหน้าติด
กับแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณหน้าวัดมีต้นไม้ร่มรื่น ใช้เป็น
ที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชน บรรยากาสสดชื่น
ร่มเย็น สิ่งปลูกสร้างภายในวัดได้มีการกำหนดแผนผังไว้
แน่นอน ถาวรวัตถุต่าง ๆ จัดสร้างไว้อย่างเป็นระเบียบ

การเดินทางไปวัดคฤหบดี

การเดินทางไปวัดคฤหบดีสามารถไปได้ทั้งทางรถยนต์และทางเรือ ทางรถยนต์ไปได้ ๒ ทาง ทางแรกเข้าซอยวิมลสรกิจ ถนนจรัญสนิทวงศ์ ๔๔ ซึ่งแยกจากถนนจรัญสนิทวงศ์ สามารถเดินทางถึงที่วัดได้ หรือทางที่สองจากถนนจรัญสนิทวงศ์ ๔๐ ผ่านหน้าวัดน้องนางหงส์ วัดบางยี่ขัน วัดอมรคีรี บรรจบกับทางที่มาจากสะพานพระปิ่นเกล้าก็ถึงวัดคฤหบดีได้เช่นเดียวกัน หรือถ้าข้ามสะพานพระปิ่นเกล้า เลี้ยวขวาไปไฟจราจรไปตามซอยวัดคฤหบดีก็ได้

ส่วนการเดินทางไปทางเรือ สามารถลงเรือข้ามฟากจากท่าเทเวศร์มาขึ้นที่ท่าเรือหน้าวัดได้

ประวัติความเป็นมา

วัดคฤหบดี เป็นวัดที่พระยาราชมนตรีบริรักษ์ (ภู) ต้นสกุล “ภมรมนตรี” เป็นผู้สร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓

แต่เดิมนั้น พระยาราชมนตรีบริรักษ์ (ภู) ได้ถวายตัวเข้ารับราชการตั้งแต่ครั้งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงกรมเป็นพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ในรัชกาลที่ ๒

ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติได้ทรงโปรดตั้งนายภูจางวาง เป็นพระยาราชมนตรีบริรักษ์ จางวางมหาดเล็ก และได้เลื่อนตำแหน่งขึ้นว่าการพระคลังมหาสมบัติ

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน บ้านที่พระศรีสุนทร ไหวหาร (สุนทรภู่) อาศัยอยู่ ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของท่าพระ (ท่าช้างวังหลัง) ให้พระยาราชมนตรีบริรักษ์ (ภู) ได้อาศัยอยู่ใหม่ พระยาราชมนตรีฯ จึงได้ยกบ้านเดิมของท่านซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาเหนือบ้านปูน ตำบลบางยี่ขัน (แขวงบางยี่ขันปัจจุบัน) ให้สร้างเป็นวัด แล้วน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งพระองค์ได้ทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวง พร้อมกับพระราชทานนามว่า “วัดคฤหบดี” และได้พระราชทาน พระแซกคำ ไว้เป็นพระประธานในพระอุโบสถด้วย

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงโปรดให้ทำการปฏิสังขรณ์วัดคฤหบดีครั้งใหญ่ ทำให้อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีสภาพถาวรมั่นคงเป็นที่พอพระราชหฤทัย และได้พระราชทานตราประจำรัชกาลพระองค์ท่านประดิษฐานไว้ที่วัดจนกระทั่งบัดนี้

ทรัพย์สิน

ที่ดินที่ตั้งวัด เนื้อที่ ๑๕ ไร่
 ที่ธรณีสงฆ์ ตั้งอยู่ที่ท้องที่แขวงบางยี่ขัน เขต
 บางพลัด กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๒๕ ไร่

สิ่งสำคัญในวัดคฤหบดี

หลวงพ่อแชกคำ เป็นพระพุทธรูปสมัยเชียงแสน หน้าตักกว้าง ๑๘ นิ้ว ปางมารวิชัยขัดสมาธิราบ สร้างด้วยทองนพคุณซึ่งเป็นทองคำโบราณ เป็นศิลปะแบบเชียงแสนยุคปลาย สร้างขึ้นประมาณระหว่าง พุทธศักราช ๑๗๐๐ - ๑๘๐๐ นับว่าเป็นพระพุทธรูปที่มี อภินิหารศักดิ์สิทธิ์คู่กับพระแก้วมรกต ซึ่งได้อัญเชิญมาจากเวียงจันทน์ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๓๖๙ และพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดพระราชทานให้เป็นพระประธานในพระอุโบสถของวัดคฤหบดี ตั้งแต่เริ่มตั้งวัดมาจนถึงปัจจุบัน

ตำนานพระแชกคำ

ประวัติหลวงพ่อแชกคำ เป็นเรื่องเล่าจากผู้อาวุโสทั้งภิกษุและฆราวาส ว่า

พระนางจามเทวี พระธิดาของกษัตริย์แห่งอาณาจักรลพบุรีได้ไปเป็นนางกษัตริย์ครองเมืองหริภุญชัย จากการที่ห่างบ้านห่างเมืองมาทำให้พระนางรำลึกถึง

พระแชกคำ

พระคุณแห่งพระชนกชนนี ที่พระนางมิสามารถปรนนิบัติ
ทดแทนคุณบุพการีทั้งสองเยี่ยงบุตรธิดาผู้มีกตัญญู
กตเวทิตาทั้งหลาย พระนางจึงมีพระราชประสงค์จะสร้าง
พระพุทธรูปขึ้น ๒ องค์ เพื่อบูชาพระคุณพระชนกชนนี
และอีกองค์หนึ่งเพื่อเป็นการฉลองพระองค์

ดังนั้นพระนางจึงให้สร้างมณฑลพีริติตราชวัด
ฉัตรธง โปรดให้ช่างหลวงปั้นหุ่นพระพุทธรูปขึ้น ๓ องค์
เห็นว่าสวยงามเป็นที่พอพระทัยก็ให้หล่อด้วยทองชาติ
นพคุณ ทั้ง ๓ องค์ ครั้นรุ่งขึ้นให้นายช่างถอดแบบตกแต่ง
พระ ปราบกฐว่าพระทั้ง ๓ องค์สวยงามอย่างไม่มีที่ติ ทรงมี
พระโสมนัส พระราชทานนามว่า พระเสริม พระสุก
พระใส ถวายแด่พระทั้ง ๓ องค์ และให้มีการสมโภช ๓ วัน
๓ คืน ถวายเป็นพุทธบูชา

นอกจากนี้พระนางยังได้อธิษฐานอีกว่าหากมีพระพุทธรูปมีพุทธลักษณะถึงพร้อมด้วยมหาบุริสลักษณะและสวยงามกว่าพระพุทธรูปที่ทรงสร้างขึ้นทั้ง ๓ องค์แล้ว ขอให้เทพดาผู้ทรงมหេศจรรย์โปรดแสดงซึ่งพระพุทธรูปนั้นแก่พระองค์ ณ มหาสโมสรมื่อตั้งสัตยาธิษฐานแล้วจึงเสด็จกลับ

รุ่งขึ้นเช้าวันที่ ๔ พระนางจามเทวีเสด็จพระราชดำเนินมายังมณฑลพิธิเพื่อทรงเปิดงานสมโภชขณะกำลังนมัสการพระพุทธรูปทั้ง ๓ องค์อยู่นั้น ทิวทั้งมณฑลพิธินั้นก็ปรากฏหมอกควันคลุมไปทั่ว ต่อมาก็มีแสงสีทองส่องมาไล่หมอกควันให้หมดไป บริเวณนั้นก็โชติช่วงไปด้วยแสงสีทองพลันก็ปรากฏพระพุทธรูปทององค์หนึ่งลอยมาจากนภากาศ ค่อยๆ ชะลอลงมายังบริเวณมณฑลพิธิเข้าประดิษฐานแทรกอยู่ ณ ท่ามกลางแห่งพระพุทธรูปทั้ง ๓ องค์

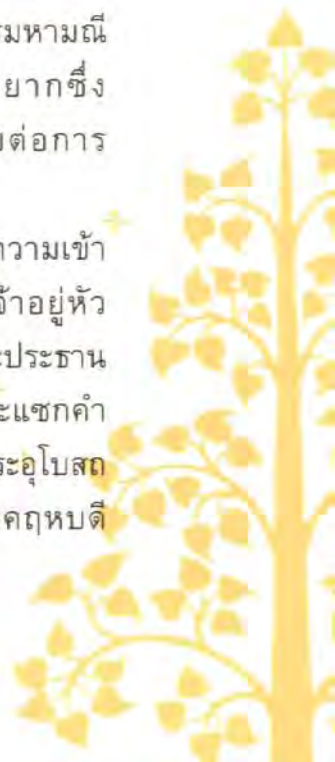
พระพุทธรูปทององค์นี้ถูกต้องตามตำรามหาบุริสลักษณะและสวยงามมาก เมื่อมาแสดงปาฏิหาริย์ปรากฏต่อพระพักตร์พระนางจามเทวีและชนทั้งหลาย ณ มหาสโมสรมนั้น สมดังสัตยาธิษฐานพระนางก็ทรงโสมนัสให้มีพิธีสมโภชพระพุทธรูปทั้ง ๔ องค์ ต่อไปรวมเป็น ๘ วัน ๘ คืน

ด้วยเหตุที่พระพุทธรูปที่ลอยจากเบื้องนภากาศและเข้าประดิษฐานแทรกอยู่กลางพระพุทธรูปอีก ๓ องค์

จึงพระราชทานนามว่า “พระแชก” แต่เนื่องจากเป็นทอง จึงมีชื่อต่อว่า คำ เป็นนามว่า “พระแชกคำ” ซึ่งเป็นชื่อเรียกพระพุทธรูปองค์นี้ตลอดมา เป็นที่เคารพนับถือของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป เชื่อกันว่าเป็นพระที่ศักดิ์สิทธิ์

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาราชสุภาวดีได้นำพระแชกคำจากเวียงจันทน์เข้าทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโสมนัส และทรงโปรดให้นำไปประดิษฐาน ณ ชุกชีที่วัดอรุณราชวรารามที่เคยประดิษฐานพระพุทธรูมหามณีรัตนปฏิมากร เนื่องจากพุทธลักษณะอันคล้ายคลึงกัน เพียงแต่พระแชกคำให้ลวดลายละเอียดความคมชัดได้ดีกว่าเพราะเป็นพระหล่อจากโลหะ ส่วนพระพุทธรูมหามณีรัตนปฏิมากรนั้นแกะจากแก้วเขียวอันหายากซึ่งเครื่องมือแกะสลักในสมัยโบราณไม่อำนวยต่อการแกะสลัก

ต่อมาพระยาราชมนตรีฯ (ภู่) ได้นำความเข้ากราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ว่า พระอุโบสถวัดคฤหบดียังไม่มีพระประธาน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระแชกคำแก่พระยาราชมนตรีฯ เพื่อนำไปประดิษฐาน ณ พระอุโบสถวัดคฤหบดีเป็นพระประธาน เป็นศรีสง่าแก่วัดคฤหบดีสืบต่อมาจนทุกวันนี้

เจดีย์ทรงทวารวดีย่อมุม

เป็นเจดีย์ประจำตระกูล “ชุมสาย
ณ อยุธา” บรรจุอัฐิของตระกูล
“ภมรมนตรี” และ “ชุมสาย”

เจดีย์ทรงทวารวดีย่อมุม

พระอุโบสถ

ขนาดกว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๐.๐๕ เมตร ทรงจีน
หลังคาลาด ๒ ชั้น ไม่มีช่อฟ้าใบระกา หน้าบันประดับด้วย
กระเบื้องเคลือบและเครื่องถ้วยชาม ตอนหลังกระเบื้อง
แตกหักเสียหาย จึงได้ปั้นลายเถาดอกไม้ปิดกระจง

พระอุโบสถ

ปิดทองทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ชุ่มประตุนหน้าต่างเป็นลายปูนปั้นรูปดอกพุดตาน บานประตูเขียนเป็นรูปเทพพนม ปิดทองลายรดน้ำ หน้าต่างเขียนเป็นลายรดน้ำ ปิดทองพุ่มข้าวบิณฑ์

พระวิหาร

ขนาดกว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๐.๐๕ เมตร ลักษณะต่าง ๆ เหมือนกับพระอุโบสถ หน้าบันยังคงประดับด้วยกระเบื้องของเดิม

พระวิหาร

ศาลาบำเพ็ญกุศล

เรียงกัน ๓ หลังแต่ละหลังกว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๖ เมตร

กุฏิพักพระสงฆ์

๒ หลัง แต่ละหลังกว้าง ๕ เมตร หลังหนึ่งยาว ๒๑ เมตร อีกหลังหนึ่งยาว ๒๗ เมตร

การปกครองท้องถิ่นและอำนาจหน้าที่ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ความนำ

นับจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ การปกครองส่วนท้องถิ่น ในหมวดที่ ๙ จนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่ได้บัญญัติไว้ในหมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นนับว่ามีความสำคัญกับประชาชน เพราะเป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น เพิ่มช่องทางในการบริหารและสร้างนักรการเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การปกครองระดับชาติต่อไป การปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นหลักการที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย ดังที่กล่าว คือ เป็นการกระจายอำนาจ มุ่งเน้นให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ รักและหวงแหนชุมชนที่ตนอยู่อาศัย เพราะถ้าเกิดปัญหาในท้องถิ่นใด คนในท้องถิ่นนั้นย่อมที่จะรู้จักสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาได้มากกว่าคนนอกพื้นที่ การแก้ไขปัญหา ก็จะตรงจุดและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งประชาชนยังร่วมตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองท้องถิ่นหรือฝ่ายบริหารเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตามหลักการ

ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจและนำไปสู่การบริหารบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป

ในกรณี **กำนันและผู้ใหญ่บ้าน** ที่มีความเป็นมา ยาวนานและใกล้ชิดกับประชาชนเช่นเดียวกันกับการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ (ในระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค) บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จึงมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในด้านการดูแลประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อย และหากเกิดกรณีข้อพิพาท กำนันและผู้ใหญ่บ้านก็มีหน้าที่ไกล่เกลี่ย ประนีประนอมเพื่อหาข้อยุติ หรือ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ของประชาชน นอกจากนี้ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ยังมีอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗ (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๑๒) อีกด้วย

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น ได้มีผู้ที่ให้ความหมายไว้หลายคน ส่วนใหญ่แล้วมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันอาจแตกต่างกันไปในรายละเอียด ดังนี้

เดเนียล วิท (Daniel Wit, 1967 : 101 – 103) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วย

การปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีโอกาสในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือบางส่วน ในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจ การปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของ ท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและ เพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจาย อำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็น ส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและ บริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

จอห์น เจ. คลาร์ก (John J. Clark, 1957 : 87 – 89) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการ ปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการ ประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วย การปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและจะอยู่ในความดูแลของ รัฐบาลกลาง

แฮร์ริส จี. มอนตากู (Harris G. Mongtagu, 1984 : 574) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการ เลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหาร การปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุม ของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค

แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้ บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประชาชน ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

ประธาน คงฤทธิศึกษาการ (๒๕๒๔ : ๑๕) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครอง ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการ ปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้ จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจการ กำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตาม นโยบายของตนเอง

รศ.ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ (๒๕๔๗ : ๔-๕) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การให้คนใน ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่น ซึ่ง แนวคิดดังกล่าวมีพื้นฐานจากหลักการกระจายอำนาจ การปกครอง (Decentralization) ที่หมายถึง การที่รัฐ มอบอำนาจการปกครองให้องค์กรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่องค์กร ส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างภายใต้การ กำกับดูแลของรัฐ

อุทัย หิรัญโย (๒๕๒๓ : ๒) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจ ให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและ

ดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่น มีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

จากที่กล่าวมานั้น พอสรุปถึงความหมายสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ได้ดังนี้

๑. การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การจัดการปกครองท้องถิ่นของคนในท้องถิ่น การจัดการดังกล่าวกระทำโดยการเลือกบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาดำเนินการปกครอง ซึ่งท้องถิ่นและชุมชนแต่ละชุมชนดังกล่าว อาจจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันทั้งในด้านพื้นที่ จำนวนประชากร ความเจริญมั่งคั่ง (เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) ทำให้ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะ

๒. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นจะต้องมีขอบเขตทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อ

การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไป หน่วยงานท้องถิ่นนั้นก็กลายเป็นรัฐอธิปไตยเองซึ่งจะกระทบต่อความมั่นคงของชาติ อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของความเจริญของแต่ละท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

๓. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง โดยแบ่งสิทธิออกเป็น ๒ ประการ คือ

๓.๑ สิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๒ สิทธิที่กำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่

๔. เมืองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง คือ เมืองค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ (เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานครคือ กรุงเทพมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร และสภากรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น)

๕. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากหลักการที่ว่า ประชาชนในท้องถิ่นรู้ปัญหาของตนเองดีกว่าองค์กรของรัฐส่วนกลาง

หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงาน เพื่อจะได้แก้ปัญหของประชาชนในชุมชนได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจตามวิถีของแนวทางระบอบประชาธิปไตย

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

เมื่อกกล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นและเพื่อเป็นการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของการกระจายอำนาจ (Decentionlization) ตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น จึงพอสรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ได้ดังนี้

๑. การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะถือว่าเป็นการให้ประชาชนรู้จักการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ในการเป็นพลเมือง เพื่อนำไปสู่การการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

๒. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนได้ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมที่จะรู้ปัญหาได้ดีกว่าคนนอกพื้นที่ ส่งผลให้การแก้ปัญหเป็นไปโดยประสิทธิภาพ

๓. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะแต่เดิมรัฐบาลดำเนินกิจการเกี่ยวกับการปกครองหรือการบริการสาธารณะเอง เมื่อมอบอำนาจบางส่วนให้กับองค์กรอื่นแล้วภาระของรัฐบาลจึงลดลง แต่ทั้งนี้ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลด้วย

๔. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นนั้นกำหนดให้มีการเลือกตั้งคณะบุคคลเข้ามาบริหารงานในท้องถิ่นนั้น ดังนั้น จึงเป็นการส่งเสริมให้บุคคลเข้ามาร่วมดำเนินงานทางการเมืองการปกครองเพื่อสร้างนักการเมืองสู่การบริหารประเทศในอนาคต

๕. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เมื่อประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว จะทำให้คนในท้องถิ่นนั้นตระหนักถึงคุณค่าและเกิดจิตสำนึกที่ดีในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชน นอกจากนั้นคนในชุมชนยังสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาเพราะรู้จักปัญหาได้ดีกว่าเข้ามาร่วมตรวจสอบเป็นการถ่วงดุลอำนาจ

หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงกำลังคน กำลังงาน

งบประมาณขององค์กร กำลังความสามารถ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งภาระหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำนั้นต้องเป็นประโยชน์กับท้องถิ่นอย่างแท้จริง ไม่เกินกำลังความสามารถเพราะจะยิ่งเป็นการเพิ่มภาระให้ท้องถิ่นมากขึ้นและจะส่งผลเสียต่อท้องถิ่นมากกว่าผลดีที่จะเกิดขึ้น

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเป็นงานเกี่ยวกับการบริการสาธารณะมีข้อพิจารณา ดังนี้

๑. เป็นงานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น และงานที่เกี่ยวกับความสะอาดในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การสร้างถนน สะพาน สวนสาธารณะ ประปา การกำจัดขยะมูลฝอย

๒. เป็นงานเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม เช่น การจัดให้มีการบริการทางสาธารณสุข แพทย์หรืออนามัยในชุมชน ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่น

๓. งานที่เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง เป็นต้น

๔. เป็นงานที่เกี่ยวกับพาณิชย์กรรมในท้องถิ่น เช่น การจัดการตลาดและงานต่าง ๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกเก็บค่าบริการจากประชาชน

การจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันของไทย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไทยจัดนั้นเป็น ๕ รูปแบบ แยกเป็นรูปแบบทั่วไป ๓ รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และรูปแบบพิเศษ ๒ รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียด ดังนี้

๑. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ที่สุด และตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โครงสร้างและองค์ประกอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร

สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในจังหวัดหนึ่งให้มีสภาจังหวัดที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นและถือตามเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง ดังนี้

จังหวัดใดมีราษฎรไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ คน มีสมาชิกสภาจังหวัดได้ ๒๔ คน

จังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่า ๕๐๐,๐๐๐ คน แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน มีสมาชิกได้ ๓๐ คน

จังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน แต่ไม่เกิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ คน มีสมาชิกได้ ๓๖ คน

จังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่า ๑,๕๐๐,๐๐๐ คน แต่ไม่เกิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ คน มีสมาชิกได้ ๔๒ คน

จังหวัดใดมีราษฎรเกิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ คนขึ้นไป มีสมาชิกได้ ๔๘ คน

สมาชิกสภาจังหวัดอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ ๔ ปี ให้สภาจังหวัดเลือกตั้งสมาชิกสภาเป็นประธานสภา ๑ คน และรองประธานสภา ๒ คน

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายก อบจ. มีอำนาจแต่งตั้งรองนายก อบจ. ตามที่กฎหมายกำหนด

สำหรับรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มาจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนี้

ในกรณีมีสมาชิก ๔๘ คน ให้มีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ ๔ คน

ในกรณีมีสมาชิก ๓๖ - ๔๒ คน ให้มีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ ๓ คน

ในกรณีมีสมาชิก ๒๔ - ๓๐ คน ให้มีรองนายก
องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ ๒ คน

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๐
มาตรา ๔๕ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของ อบจ.ไว้ดังนี้

(๑) ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อ
กฎหมาย

(๒) จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน
จังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตาม
ระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

(๓) สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วน
ท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น

(๔) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ
หน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

(๕) แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้
แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

(๖) อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราช
บัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๘
เฉพาะภายในเขตสภาตำบล

(๗) คຸ້ມครอง ดุแล และบำรุงรักษาทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๗ ทวิ) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี
ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

(๘) จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๙) จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งในการจัดทำแผนพัฒนา อบจ. การงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ กระประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

๒. เทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น ๒ ส่วน คือ สภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี

สภาเทศบาล ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ คอยควบคุมและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารซึ่งเป็นการถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance) กำหนดให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และสมาชิกสภาเทศบาลอยู่ใน

ตำแหน่งได้คราวละ ๔ ปี จำนวนสมาชิกสภาเทศบาลจะขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล กล่าวคือ

๒.๑ สภาเทศบาลตำบล มีสมาชิกทั้งหมด ๑๒ คน

๒.๒ สภาเทศบาลเมือง มีสมาชิกทั้งหมด ๑๘ คน

๒.๒ สภาเทศบาลนคร มีสมาชิกทั้งหมด ๒๔ คน

สภาเทศบาลนั้นมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่งโดยให้ผู้ว่าราชการแต่งตั้งมาจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล ประธานสภามีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ การประชุมเทศบาล บังคับบัญชา รักษาความสงบ และเป็นตัวแทนสภาในกิจการภายนอก

คณะเทศมนตรี ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารของเทศบาล โดยคณะเทศมนตรีเลือกมาจากสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งสมาชิกสภาเทศบาลมีมติเห็นชอบ ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี และเทศมนตรีอีก ๒ - ๔ คน ตามประเภทของเทศบาล คือ

- เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล ให้มีเทศมนตรีได้ ๒ คน ซึ่งเมื่อรวมกับนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้ว มีจำนวน ๓ คน

- เทศบาลนคร ให้มีเทศมนตรีได้ ๔ คน ซึ่งเมื่อรวมกับนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้ว มีจำนวน ๕ คน ในกรณีที่เทศบาลเมืองที่รายได้จากการจัดเก็บปีละ ๒๐ ล้านบาทขึ้นไป ให้มีเทศมนตรีเพิ่มขึ้นอีก ๑ คน

๓. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

รูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวนี้เป็นองค์กรที่มีจำนวนมากที่สุดและมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๓๘

องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (สภา อบต.) และ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะขึ้นอยู่กับจำนวนหมู่บ้านในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล คือ

อบต. ไค มี ๑ หมู่บ้าน ให้มีสมาชิก อบต. ได้ ๖ คน

อบต. ไค มี ๒ หมู่บ้าน ให้มีสมาชิก อบต. ได้หมู่บ้านละ ๓ คน รวมเป็น ๖ คน

อบต. ไค มีหมู่บ้านมากกว่า ๒ หมู่บ้านขึ้นไป ให้มีสมาชิก อบต. ได้ หมู่บ้านละ ๒ คน

มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี

สำหรับคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ๑ คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง และมีอำนาจแต่งตั้ง

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมิใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกิน ๒ คน รวมทั้งอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ๑ คน

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล อบต. มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และมีบทบัญญัติในกฎหมาย กำหนดหน้าที่ของ อบต. จะต้องทำ ดังนี้

- (๑) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (๒) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (๓) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (๔) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๕) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (๗) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำ
กิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(๑) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และ
การเกษตร

(๒) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดย
วิธีอื่น

(๓) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

(๔) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา
การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

(๕) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการ
สหกรณ์

(๖) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

(๗) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของ
ราษฎร

(๘) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็น
สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

(๙) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การ
บริหารส่วนตำบล

(๑๐) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

(๑๑) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

(๑๒) การท่องเที่ยว

(๑๓) การผังเมือง

๔. กรุงเทพมหานคร (กทม.)

กรุงเทพมหานคร หรือ กทม. มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เนื่องจากกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงและมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ จึงต้องมีการบริหารจัดการเฉพาะ ตามที่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ วางหลักเกณฑ์ไว้

โครงสร้างของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

- สภากรุงเทพมหานคร
- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

สภากรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครมีสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง และสภากรุงเทพมหานครจะมีประธานสภา กทม. ๑ คน รองประธานสภา กทม. อีกไม่เกิน ๒ คน ซึ่งสภา กทม. เลือกจากสมาชิกสภาโดยให้ดำรงตำแหน่งวาระละ ๒ ปี

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยวิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะกระทำได้เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งแล้ว ซึ่งระบุนวันเลือกตั้งและระยะเวลารับสมัครเลือกตั้ง

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ อาทิ กำหนดนโยบายและบริหารราชการสั่ง อนุญาต อนุมัติเกี่ยวกับราชการของ กทม. แต่งตั้งและถอดถอนรองผู้ว่าฯ เลขานุการฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษาบริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย วางระเบียบเพื่อให้งานของกรุงเทพมหานครเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๕. เมืองพัทยา

เมืองพัทยา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่ได้เคยทดลองใช้การจัดการปกครองแบบผู้จัดการเมือง (City Manager) หรือที่เรียกว่า Council and manager Form เพียงแห่งเดียว นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ เหมือนกับในหลายเมืองของสหรัฐอเมริกา โดยสาระสำคัญของรูปแบบนี้ คือ แยก

ความรับผิดชอบระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร
เป็นการให้ได้มาซึ่งผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพ

เมืองพัทยาในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒
โครงสร้างเมืองพัทยาคลายรูปแบบเทศบาล โดยให้มีการ
เลือกตั้งนายกเมืองพัทยาโดยตรง โครงสร้างเมืองพัทยา
ประกอบด้วย สภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา

สภาเมืองพัทยา ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ
ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๒๔ คน ซึ่งเลือกตั้งโดย
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา ดำรงตำแหน่งคราวละ
๔ ปีนับแต่วันเลือกตั้ง โดยสภาเมืองพัทยาเลือกประธาน
สภาเมืองพัทยา ๑ คน และรองประธานสภาเมืองพัทยา
จำนวน ๒ คน แล้วเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง
ประธานสภาเมืองพัทยาอาจแต่งตั้งเลขานุการประธาน
สภาเมืองพัทยาและผู้ช่วยเลขานุการประธานสภาเมือง
พัทยาไม่เกินจำนวนรองประธานสภาเมืองพัทยา เพื่อ
ช่วยเหลือกิจการที่ได้รับมอบหมาย และให้ปลัดเมือง
พัทยาทำหน้าที่เลขานุการสภาเมืองพัทยา มีหน้าที่
รับผิดชอบงานธุรการและการจัดประชุมและงานอื่นใด
ตามที่สภาเมืองพัทยามอบหมาย

นายกเมืองพัทยา ให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรง
จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา
ให้กระทำโดยวิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

ดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และนายกเมืองพัทยา
สามารถแต่งตั้งรองนายกเมืองพัทยาจำนวนไม่เกิน ๔ คน
นายกเมืองพัทยามีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. กำหนดนโยบายและรับผิดชอบในการบริหาร
ราชการของเมืองพัทยาให้เป็นไปตามกฎหมาย
ข้อบัญญัติ และนโยบาย

๒. สั่ง อนุญาต อนุมัติเกี่ยวกับราชการของเมือง
พัทยา

๓. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเมืองพัทยา
เลขานุการนายกเมืองพัทยา ผู้ช่วยเลขานุการนายกเมือง
พัทยา ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษาและคณะที่ปรึกษา

๔. วางระเบียบเพื่อให้งานของเมืองพัทยาเป็น
ไปด้วยความเรียบร้อย

๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรี นายก
รัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย
หรือตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายก
เมืองพัทยา หรือนายกเทศมนตรีหรือคณะเทศมนตรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วน ท้องถิ่น

เดิมนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนมีเพียงการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเท่านั้น
แต่นับจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมาถึงรัฐธรรมนูญ

ฉบับปัจจุบันได้เพิ่มบทบาทของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ

๑. การเข้าชื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กล่าวคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นให้พ้นจากตำแหน่งได้ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๕)

๒. การเข้าชื่อเพื่อเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นเพื่อดำเนินการให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

๓. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและออกเสียงประชามติ ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในเรื่องที่สำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนเป็นเวลาพอสมควร และกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อน

หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้

๔. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง แม้ว่าท้องถิ่นไทยจะยังมีไม่มากหรือเห็นได้ชัดเหมือนต่างประเทศอย่าง สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส แต่หากการเมืองมีการพัฒนาไปมากกว่าเดิมรูปแบบของพรรคการเมืองก็เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาสถาบันหลักทางการเมือง การมีส่วนร่วมในแนวทางนี้ อาทิ การเป็นสมาชิกพรรค การร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมรณรงค์หาเสียง เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วยังมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ การรวมเป็นพลังมวลชน การติดต่อผู้มีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ การยื่นหนังสือร้องทุกข์ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมอย่างไม่เป็นทางการ การให้ความรู้ข่าวสารทางการเมือง การปกป้องสิทธิทางการเมือง เช่น การตรวจสอบรายชื่อเลือกตั้งว่าตกหล่นหรือไม่ การสนับสนุนการเข้าร่วมทางการเมือง เช่น การชุมนุมเรียกร้องโดยสงบ การมีส่วนร่วมยังรวมไปถึงการเคารพกฎ ระเบียบทางสังคม หรือกฎหมาย เพราะเป็นการสนับสนุนต่อระบบการเมืองไม่ก่อความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นหรือสังคมร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หรือฝ่ายบริหารในการปกครองแบบพึ่งตนเองเป็นสำคัญ ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสร้าง

ความโปร่งใสในระบบการเมืองและเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเพราะเป็นการถ่วงดุลอำนาจและสร้างการมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการเสียภาษีก็เป็นการมีส่วนร่วมโดยทางอ้อมอย่างหนึ่งเพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

กำนันและผู้ใหญ่บ้าน

กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นตำแหน่งที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งรูปแบบการปกครองแบบนี้มีมาอย่างยาวนาน ทำให้การปกครองท้องถิ่นมีความผูกพันใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของประชาชน โดยมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนหรือผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ (ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค) เพื่อดูแลประชาชนและเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านหรือชุมชน ดูแลความสงบเรียบร้อย ใกล้เคียงข้อพิพาทหรือประนีประนอมในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ

การปกครองส่วนภูมิภาคของประเทศซึ่งรวมทั้งการปกครองในตำบลและหมู่บ้าน เมื่อมีการปรับปรุงจนเป็นที่แน่นอน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ ขึ้นใช้บังคับทั่วประเทศ และต่อมาได้ปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ อีกครั้ง ต่อมาใน

สมัยรัชกาลที่ ๖ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ดูแลโดย
กระทรวงมหาดไทยและดูแลการปกครองส่วนภูมิภาค
ทั้งหมดมีกรมการปกครองกำกับดูแลการปกครองส่วน
ภูมิภาคตั้งแต่ระดับอำเภอลงไป

การเข้าสู่ตำแหน่งของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและการพ้นจาก
ตำแหน่ง กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ได้เปลี่ยนแปลงใหม่อีก
ครั้งหนึ่ง โดยผู้ใหญ่บ้านเข้าสู่ตำแหน่งด้วยการเลือกของ
ประชาชนเมื่อประชาชนส่วนใหญ่เลือกผู้ใดเป็นผู้ใหญ่
บ้านแล้ว ให้นายอำเภอออกคำสั่งเพื่อแต่งตั้งและให้ถือว่า
ผู้นั้นเป็นผู้ใหญ่บ้านนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ในกรณีที่
ผู้รับเลือกมีคะแนนเสียงเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก เมื่อ
นายอำเภอได้มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้ว ให้รายงานให้
ผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็น
หลักฐาน และพ้นจากตำแหน่งเมื่ออายุครบ ๖๐ ปี ส่วน
กำนันนั้นมาจากการเลือกของผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น ๆ
โดยมีนายอำเภอเป็นประธานในการประชุม เมื่อ
ผู้ใหญ่บ้านที่มาประชุมคัดเลือกผู้ใดแล้วให้นายอำเภอ
คัดเลือกผู้นั้นเป็นกำนัน อย่างไรก็ตาม สำหรับกำนัน
และผู้ใหญ่บ้านซึ่งดำรงตำแหน่งก่อนพระราชบัญญัติที่
แก้ไขใหม่นี้ก็ให้อยู่ในตำแหน่งต่อไป จนกว่าจะพ้น
ตำแหน่ง

การดำรงอยู่ในตำแหน่งของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
ที่ปัจจุบันจะเกษียณอายุเมื่อ ๖๐ ปีนั้น พอจะสรุป
สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการดำรง
ตำแหน่ง ดังนี้

๑. วาระการดำรงตำแหน่งเดิม คราวละ ๕ ปี
ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไป
ซึ่งเป็นการบั่นทอนประสิทธิภาพการทำงาน ทำให้ขาด
ความต่อเนื่องเมื่อปรับปรุงกฎหมายให้เกษียณเมื่อ
อายุ ๖๐ ปี การทำงานจึงสอดคล้องมีความเชื่อมโยงต่อ
เนื่องกัน

๒. การเลือกกำนันและผู้ใหญ่บ้านบ่อยเกินไป
ก่อให้เกิดความแตกแยกของประชาชนในหมู่บ้านหรือ
ชุมชน มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ทำให้ขาดความสามัคคี
ซึ่งมักจะปรากฏในพื้นที่ความมั่นคง ที่งานด้านรักษา
ความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อยอาจจะยังไม่
เข้มแข็งเท่าที่ควร

๓. สิ้นเปลืองงบประมาณในการเลือกตั้ง หากมี
การเลือกตั้งบ่อย ๆ ย่อมส่งผลถึงงบประมาณที่ต้องใช้จ่าย
ไปกับการเลือกตั้ง

การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการดำรงอยู่ในวาระ
ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านใหม่จากเดิม ๕ ปี เป็นจน
เกษียณเมื่ออายุ ๖๐ ปี มีผลกระทบในแง่ลบที่ตามมา คือ

๑. ไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย เพราะตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน บัญญัติให้มีการกระจายอำนาจในท้องถิ่น แม้ตามตำแหน่งกำหนด ผู้ใหญ่บ้านจะจัดตั้งตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ แต่ตามหลักการเดิมอยากให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดผู้บริหารผ่านการเลือกตั้งทุก ๆ ๕ ปี ถ้าเห็นว่าผู้บริหารคนใดปกครอง ดูแลดีก็เลือกตั้งเข้ามาใหม่ หากบริหารไม่ดีก็มีสิทธิที่จะเลือกคนอื่นได้

๒. ทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจ เมื่อกำหนด ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในตำแหน่งจนอายุ ๖๐ ปี ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน อำนาจไม่เปลี่ยนมือไปสู่บุคคลอื่น ผลที่ตามมาคือ เป็นการสร้างอิทธิพลในหมู่บ้านหรือตำบล

๓. ตกเป็นเครื่องมือของนักการเมือง ซึ่งมักผ่านมาจากข้าราชการประจำเพราะกำหนดและผู้ใหญ่บ้านนั้น อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของนายอำเภอ ในระบบราชการบริหารส่วนภูมิภาค เพราะเนื่องจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในสังคมไทยในหลายพื้นที่กำหนด ผู้ใหญ่บ้านมักเป็นหัวคะแนนให้กับนักการเมือง

กำหนดและผู้ใหญ่บ้าน เป็นสถาบันที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ นายอำเภอตามราชการบริหารส่วนภูมิภาค ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนในตำบลและหมู่บ้าน รวมถึง

ภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา แม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีหน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามารับผิดชอบหรือทำหน้าที่ แบ่งเบาภาระแต่กำหนดและผู้ใหญ่บ้านก็ยังคงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมีบทบาทใกล้ชิดกับชุมชน ทั้งนี้ กำหนดผู้ใหญ่บ้านจะเป็นที่ยอมรับหรือได้รับความศรัทธาจากประชาชนมากน้อยเพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจในการทำงาน บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชนอย่างเต็มที่นั่นเอง

อำนาจหน้าที่ของกำนัน

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑๒) หมวดที่ ๔ ว่าด้วยลักษณะปกครองตำบล ตอน ๓ หน้าที่และอำนาจของกำนัน มาตรา ๓๔ ถึง มาตรา ๔๔ อาทิ การตรวจตรา รักษาความปกติเรียบร้อยในตำบล การป้องกันภัยอันตรายและรักษาความสงบสุขของประชาชนในตำบล รับเรื่องราวร้องทุกข์เพื่อเสนอต่อนายอำเภอ ประกาศข้อมูลข่าวสารทางราชการให้ประชาชนในตำบลได้รับรู้ รวมทั้งการตรวจและเก็บภาษีอากรในตำบลนั้น ๆ และมีอำนาจที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญาหรือคดีอาญา เช่น เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้

มีการกระทำผิดเกิดขึ้นในตำบลของตนต้องแจ้งความต่อ
กรรมการอำเภอให้ทราบ มีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำ
ความผิดและนำส่งต่อกรรมการอำเภอ จัดการให้เป็นไป
ตามหมายสั่ง หมายค้น หรือหมายยึด หรือเมื่อรู้เห็น
เหตุการณ์ทุกข์ร้อนของประชาชนหรือเหตุผิดปกติเกิดขึ้น
ในตำบลต้องรีบรายงานต่อกรรมการอำเภอให้ทราบ
จัดทำบัญชีสำมะโนครัวและทะเบียนบัญชีของรัฐบาล
ในตำบลนั้น และคอยแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องกับบัญชี
ของผู้ใหญ่บ้าน นอกจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวโดยเฉพาะแล้ว
ให้กำนันมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้านด้วย

อำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

อำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราช
บัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ (แก้ไขเพิ่ม
เติม ฉบับที่ ๑๒) หมวดที่ ๓ ว่าด้วยลักษณะปกครอง
หมู่บ้าน ตอนที่ ๔ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ มีดังนี้

มาตรา ๒๗ ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือ
นายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎร
ในหมู่บ้านของตน และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความ
สงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน

(๒) สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิด
ขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องที่

(๓) ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎร ในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๔) รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุข และความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อ ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือ ช่วยเหลือ

(๕) ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๖) ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติ ให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทาง ราชการ โดยกระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตาม ที่ทางราชการได้แนะนำ

(๗) อบรมหรือชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความ เข้าใจในข้อราชการ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของ ทางราชการ ในการนี้ สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ ตามสมควร

(๘) แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการ สาธารณประโยชน์เพื่อบำบัดปัดป้องภัยอันตรายสาธารณะ อันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้งการช่วยเหลือบรรเทา ทุกข์แก่ผู้ประสบภัย

(๙) จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

(๑๐) ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอด้วย

(๑๑) ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมาย

มาตรา ๒๘ ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญาดังต่อไปนี้คือ

ข้อ ๑ เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมาย เกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน ต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลให้ทราบ

ข้อ ๒ เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านที่ใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านนั้นให้ทราบ

ข้อ ๓ เมื่อตรวจพบของกลางที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายมีอยู่ก็ดี หรือสิ่งของที่สงสัยว่าได้มาโดยกระทำความผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งของสำหรับใช้ในการกระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับสิ่งของนั้นไว้และรีบนำส่งต่อกำนันนายตำบล

ข้อ ๔ เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำผิดกฎหมายกิติ หรือมีเหตุควรสงสัยว่า เป็นผู้ที่ได้กระทำผิดกฎหมายกิติ ให้จับตัวผู้นั้นไว้และรีบนำส่งต่อกำนัน นายตำบล

ข้อ ๕ ถ้ามีหมายหรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการ ให้จับผู้ใดในหมู่บ้านนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะจับผู้นั้น และรีบส่งต่อกำนัน หรือกรรมการอำเภอตามสมควร

ข้อ ๖ เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้นหรือให้ยึด ผู้ใหญ่บ้านต้องจัดการให้เป็นไปตามหมาย

นอกจากนี้ ตามมาตรา ๒๘ จัตวา ยังกำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบใช้อาวุธปืนของทางราชการได้

บรรณานุกรม

หนังสือ

- โกวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการ และมติใหม่
 ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : วิทยุชน, ๒๕๕๒.
- _____ . มติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจ
 และการบริหารงานท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เสมารธรรม, ๒๕๔๙.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ
 : พิมพ์เศศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์. ๒๕๓๗.
- มรุต วันทนากร. การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง กับเทศบาลไทย
 : บทสรุปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในภาพรวม.
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๙.
- ลิขิต ซีเรวคิน. วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๐.
- ศาลปกครอง. งานถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒.
 กรุงเทพฯ : ศาลปกครอง. ๒๕๕๒.
- สถาบันพระปกเกล้า วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น. โครงการ
 พลเมืองยุคใหม่ หลักสูตรความรู้เบื้องต้นด้านการ
 ปกครองท้องถิ่นสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ : สถาบัน
 พระปกเกล้า. ๒๕๔๘.
- อุดม ทุมโฆสิต. การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ : บทเรียนจาก
 ประเทศพัฒนาแล้ว. กรุงเทพฯ : แซท โฟร์ พรินท์ติ้ง.
 ๒๕๕๑.

เว็บไซต์

- กระทรวงมหาดไทย : www.moi.go.th
- กรุงเทพมหานคร : www.bma.go.th
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น : www.thailocaladmin.go.th
- บ้านมหาดอทคอม : www.baanmaha.com
- เมืองพัทยา : www.pattayacityhall.go.th
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา : www.krisdika.go.th

จัดทำโดย
กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
<http://www.parliament.go.th>